

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"ФІНАНСОВИЙ ОБЛІК У БАНКАХ"
для студентів напряму підготовки 6.030508
"Фінанси і кредит" спеціалізації "Банківська справа"
всіх форм навчання**

Харків. Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014

Затверджено на засіданні кафедри банківської справи.
Протокол № 2 від 20.09.2013 р.

Укладачі: Колодізєв О. М.

Чмутова І. М.

Азізова К. М.

P58 Робоча програма навчальної дисципліни "Фінансовий облік у банках" для студентів напряму підготовки 6.030508 "Фінанси і кредит" спеціалізації "Банківська справа" всіх форм навчання / укл. О. М. Колодізєв, І. М. Чмутова, К. М. Азізова. – Х. : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. – 45 с. (Укр. мов.)

Подано тематичний план навчальної дисципліни та її зміст за модулями й темами, вміщено плани лекцій і семінарських (практичних) занять, матеріал щодо закріплення знань (самостійну роботу, контрольні запитання), критерії оцінювання знань студентів.

Рекомендовано для студентів напряму підготовки 6.030508 "Фінанси і кредит" спеціалізації "Банківська справа" всіх форм навчання.

Вступ

Для успішного функціонування і розвитку банківського сектору у сучасних умовах вітчизняної економіки необхідне створення ефективного механізму управління. Активність функціонування цього механізму сприятиме формуванню інформаційної бази для прийняття стратегічних та оперативних управлінських рішень з урахуванням постійних змін зовнішнього середовища та внутрішніх можливостей банківської установи. Основний обсяг інформації для обґрунтування таких рішень продукує фінансовий облік як система, що включає сукупність правил, методик і процедур обліку для виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передавання інформації про господарську діяльність банку зовнішнім користувачам, а також внутрішнім користувачам для прийняття рішень. Важливе завдання фінансового обліку полягає в оптимізації способів підготовки і передачі інформації менеджерам усіх рівнів системи управління, для забезпечення своєчасності прийняття та реалізації управлінських рішень.

Бухгалтерська інформація дозволяє простежити активи, зобов'язання і капітал банку від моменту їх виникнення до моменту реалізації або погашення. Завдяки такому обліку керівництво банку може постійно простежувати перебіг його діяльності, зокрема й ризики, яким він піддається в процесі здійснення банківських операцій.

Отже, облік у банках – це інформаційна система для управління банком, яка є важливою складовою цього процесу.

Усі банківські операції потрібно простежувати від їх початку й впродовж усього періоду здійснення, до складання фінансових звітів. Загалом на практиці не існує схеми, що гарантує повну фінансову безпеку та стійкість банку. За цих умов вирішального значення набуває розумне регулювання банківської діяльності, що базується на правдивій бухгалтерській інформації та сприяє попередженню, а відтак і виключенню негативних процесів, до яких призводять неефективні управлінські рішення.

У сучасних умовах ставляться високі вимоги до рівня професійної підготовки спеціалістів для економічної сфери діяльності. Майбутній спеціаліст у галузі банківської справи, поряд з суто теоретичними, повинен володіти питаннями практичного характеру, насамперед, відносно здійснення процесу бухгалтерського обліку.

Навчальну дисципліну "Фінансовий облік у банках" віднесено до групи освітньо-професійних дисциплін підготовки бакалаврів напряму підготовки 6.030508 "Фінанси і кредит" спеціалізації "Банківська справа".

Мета навчальної дисципліни – формування знань та практичних навичок щодо застосування принципів, прийомів і методів фінансового обліку у банку, набуття вмінь з підготовки й використання облікової інформації для аналітичної діяльності та обґрунтування управлінських рішень у банківському бізнесі.

Для досягнення мети поставлені такі **основні завдання**:

розкриття економічного змісту операцій у системі рахунків бухгалтерського обліку;

формування у студентів вміння визначати економічний вплив операцій банків на зміни у фінансовій звітності;

оволодіння студентами знань з основних правил оцінки, обліку і відображення в звітності банків активів, зобов'язань і капіталу, впливу доходів і витрат банку на фінансовий результат;

вивчення методики підготовки й інтерпретації основних фінансових звітів;

вивчення правил користування обліковою інформацією в управлінні процесами формування власних і залучених коштів з метою ефективного їх використання.

Предметом навчальної дисципліни є функціонування банку як цілісної системи, яка працює в умовах ринкового середовища та виконує функції фінансового посередника на грошовому ринку.

Структура навчальної дисципліни наведена в табл. 1.

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час проведення аудиторних занять: лекційних, практичних (семінарських). Також велике значення в процесі вивчення та закріплення знань має самостійна робота студентів. Усі ці види занять розроблені відповідно до вимог кредитно-модульної системи навчання.

Структура навчальної дисципліни

Характеристика дисципліни: підготовка бакалаврів	Галузь знань, напрям підготовки, спеціалізація, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 3; у тому числі: змістовних модулів – 2; самостійна робота	Галузь знань: 0305 "Економіка та підприємництво"	Вибіркова. Рік підготовки: 4. Семестр: 1 (7)
Кількість годин: усього – 108; за змістовними модулями: модуль 1 – 52 год.; модуль 2 – 56 год.	Шифр та назва напрямку підготовки: 6.030508 "Фінанси і кредит" Назва спеціалізації: "Банківська справа"	Лекції: кількість годин – 34. Практичні (семінарські) заняття: кількість годин – 34. Поточні консультації – 12. Самостійна робота: кількість годин – 28
Кількість тижнів викладення дисципліни: 17. Кількість годин на тиждень – 4	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Вид контролю: ПМК

1. Кваліфікаційні вимоги до студентів

З метою кращого засвоєння навчального матеріалу навчальної дисципліни студенти повинні до його початку опанувати знаннями та навичками в галузі грошей та кредиту, банківських операцій, бухгалтерського обліку.

При викладенні навчальної дисципліни основна увага приділяється поєднанню теорії і практики, що сприяє оволодінню студентами певних компетентностей.

Компетентність – здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Згідно з Національною рамкою кваліфікацій перелік предметних компетентностей у розрізі тематики навчальної дисципліни та опис кваліфікаційних характеристик рівня 6 (бакалавр) у рамках навчальної дисципліни наведено в табл. 2.

Предметні компетентності та кваліфікаційні характеристики, якими мають володіти випускники напряму підготовки 6.030508 "Фінанси і кредит" спеціалізації "Банківська справа" освітньо-кваліфікаційного рівня "Бакалавр" після вивчення навчальної дисципліни "Фінансовий облік у банках"

Знання	Уміння	Комунікація	Автономність та відповідальність
1	2	3	4
1. Здатність до обліку готівкових коштів банку			
Знати обіг економічної інформації в системі фінансового обліку в банках. Знати особливості обліку операцій з готівковою іноземною валютою та банківськими металами. Розуміти основи організації фінансового обліку касових операцій в банку	Уміти вести облік приходних та видаткових касових операцій банку. Уміти вести облік підкріплення каси філії з каси банку, підкріплення каси одного банку з каси іншого банку, підкріплення каси банку з оборотної каси територіального управління НБУ. Уміти вести облік операцій з купівлі-продажу готівкової іноземної валюти	Встановлення комунікативного контакту з клієнтами та контрагентами банку, із співробітниками фінансової установи. Донесення інформації про особливості здійснення розрахунково-касових операцій	Відповідальність за якість сформованих аналітичних рахунків та бухгалтерських проведень. Відповідальність за якість сформованих документів стосовно розрахунково-касового обслуговування клієнтів. Здатність до подальшого навчання і самовдосконалення та навчання інших осіб
2. Здатність до оформлення відкриття та закриття поточних рахунків клієнтів та обліку розрахункових операцій банку			
Знати особливості обліку коштів на поточних рахунках та строкових коштів суб'єктів господарської діяльності. Знати принципи обліку коштів до запитання і строкових коштів фізичних осіб. Знати особливості обліку депозитних операцій.	Уміти обліковувати операції за поточними рахунками клієнтів банку. Уміти відкривати депозитні рахунки. Уміти вести облік погашення депозиту. Уміти вести облік депозитних операцій в іноземній валюті та депозитів овернайт. Уміти вести облік номіналу депозиту при виплаті процентів за період та авансом	Встановлення комунікативного контакту з клієнтами та контрагентами банку, із співробітниками фінансової установи. Донесення інформації про особливості, переваги та недоліки використання	Відповідальність за якість сформованих аналітичних рахунків та бухгалтерських проведень. Відповідальність за якість сформованих документів стосовно відносин з контрагентами банку

Продовження табл. 2

1	2	3	4
Знати основи обліку розрахунків при використанні різних форм платіжних інструментів. Розуміти основні правила обліку безготівкових розрахунків між клієнтами в межах одного банку і між банками	Уміти вести облік нарахування і сплати процентів за депозитом. Уміти відобразити в обліку операцій з застосуванням платіжних доручень. Уміти вести бухгалтерські записи з відображення розрахунків платіжними вимогами та вимогами-дорученнями. Уміти відобразити в обліку операції з розрахунковими чеками. Уміти вести фінансовий облік операцій при розрахунках акредитивами	різних видів депозитних договорів. Донесення інформації про особливості, переваги та недоліки використання різних видів платіжних засобів. Донесення інформації про особливості здійснення кореспондентських відносин	Здатність до подальшого навчання і самовдосконалення та навчання інших осіб
3. Здатність до обліку власного капіталу банку			
Знати характеристику рахунків, призначених для обліку капіталу банку. Знати основні правила обліку операцій, пов'язаних з формуванням капіталу, з власними акціями, з нарахуванням та виплатою дивідендів. Розуміти структуру капіталу та вимоги до його відображення у фінансовій звітності	Уміти обліковувати операції з формування статутного фонду до реєстрації банку за тимчасовим рахунком. Уміти вести облік сум несплаченого та сплаченого зареєстрованого статутного капіталу банку. Уміти вести облік емісійних різниць у процесі первинного розміщення акцій. Уміти обліковувати операції з викупу банком акцій власної емісії та їх подальшої реалізації. Уміти вести облік операцій, пов'язаних із нарахуванням дивідендів та розрахунками з акціонерами	Встановлення комунікативного контакту з акціонерами банку та із співробітниками фінансової установи. Донесення інформації про структуру капіталу банку, внески акціонерів, дивіденди та про формування та розподіл прибутку	Відповідальність за якість сформованих аналітичних рахунків та бухгалтерських проведень. Відповідальність за якість сформованих документів стосовно власного капіталу банку. Здатність до подальшого навчання і самовдосконалення та навчання інших осіб
4. Здатність до обліку кредитних операцій банку			
Знати поняття і складові кредитної політики банку. Знати організацію обліку кредитних операцій банку. Розуміти сутність	Уміти вести облік отриманих та наданих кредитів, номінал кредиту, кредитного договору та зобов'язань з кредитування, гарантій та застави	Встановлення комунікативного контакту з клієнтами та контрагентами банку, із співробітниками	Відповідальність за якість сформованих аналітичних рахунків та бухгалтерських проведень

Продовження табл. 2

1	2	3	4
кредитних операцій та організацію кредитної роботи в банку	<p>Уміти вести облік нарахованих доходів та витрат, пов'язаних з кредитною діяльністю.</p> <p>Уміти вести облік операцій репо.</p> <p>Уміти вести облік кредитних операцій, пов'язаних з вексельним обігом.</p> <p>Уміти вести облік факторингових та лізингових операцій.</p> <p>Уміти формувати та облікувати резерви під кредитні ризики</p>	<p>фінансової установи.</p> <p>Донесення інформації про особливості, переваги та недоліки використання різних видів кредитних договорів</p>	<p>Відповідальність за якість сформованих документів стосовно кредитних операцій банку.</p> <p>Здатність до подальшого навчання і самовдосконалення та навчання інших осіб</p>
5. Здатність до обліку інвестиційних та комісійно-посередницьких операцій банку			
<p>Знати характеристику операцій з цінними паперами та вимоги щодо відображення їх у звітності.</p> <p>Структуру відображення цінних паперів у Плану рахунків бухгалтерського обліку.</p> <p>Розуміти сутність та класифікацію цінних паперів та видів банківської діяльності на фондовому ринку</p>	<p>Уміти вести облік комісійних операцій з цінними паперами та з цінними паперами власного боргу.</p> <p>Уміти відображати в обліку придбання акцій та інших цінних паперів з нефіксованим прибутком та придбання боргових цінних паперів з дисконтом або з премією.</p> <p>Уміти вести облік переоцінки цінних паперів у торговому портфелі, нарахування доходів за цінними паперами у торговому портфелі банку.</p> <p>Уміти вести бухгалтерські записи з реалізації цінних паперів.</p> <p>Уміти відображати в обліку цінні папери на продаж за справедливою вартістю, собівартістю або амортизованою собівартістю.</p> <p>Уміти вести облік придбання, переоцінки, нарахування доходів, реалізації цінних паперів у портфелі банку на продаж та до погашення</p>	<p>Встановлення комунікативного контакту з клієнтами та контрагентами банку, із співробітниками фінансової установи.</p> <p>Встановлення комунікативного контакту з різними типами суб'єктів фондового ринку.</p> <p>Донесення інформації про особливості різних типів цінних паперів</p>	<p>Відповідальність за якість сформованих аналітичних рахунків та бухгалтерських проведень.</p> <p>Відповідальність за якість сформованих документів стосовно інвестиційних та комісійно-посередницьких операцій банку.</p> <p>Здатність до подальшого навчання і самовдосконалення та навчання інших осіб</p>

1	2	3	4
	Уміти вести облік зменшення корисності цінних паперів, формування резервів та інвестицій в асоційовані та дочірні компанії. Уміти застосовувати методи обліку валютних операцій.		
6. Здатність до складання фінансової звітності			
Знати структуру і характеристику 6-го і 7-го класу Плану рахунків бухгалтерського обліку. Знати особливості формування фінансового результату банку та прибутку до оподаткування. Розуміти вимоги МСБО та НП(С)БО до відображення доходів і витрат у фінансовій звітності	Уміти застосовувати методику складання балансу банку. Уміти застосовувати методику складання звіту про фінансові результати та звіту про рух грошових коштів	Встановлення комунікативного контакту із співробітниками фінансової установи. Донесення інформації щодо доходів та витрат банку	Відповідальність за якість сформованих аналітичних рахунків та бухгалтерських проведень. Відповідальність за якість сформованої звітності банку. Здатність до подальшого навчання і самовдосконалення та навчання інших осіб

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Приступаючи до вивчення дисципліни, кожен студент має бути ознайомлений з програмою дисципліни, формами організації навчання, зі структурою, змістом та обсягом кожного з її навчальних модулів, а також з усіма видами контролю та методикою оцінювання навчальної роботи.

Тематичний план дисципліни складається з двох модулів, кожний з яких об'єднує у собі відносно окремий самостійний блок дисципліни, який логічно пов'язує кілька навчальних елементів дисципліни за змістом та взаємозв'язками.

Навчальний процес згідно з програмою навчальної дисципліни здійснюється у таких формах: лекційні заняття, семінарські та практичні заняття; самостійна робота студентів. Структура залікового кредиту дисципліни наведена в табл. 3.

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

Тема	Кількість годин, відведених на:			
	лекції	практичні (семінарські) заняття	поточні консультації	самостійну роботу
Змістовний модуль 1. Облік розрахунково-касових операцій та формування ресурсів банку				
Тема 1. Система бухгалтерського обліку в банках	6	6	1	2
Тема 2. Облік операцій банку з готівковими коштами	2	2	1	2
Тема 3. Інструменти безготівкових розрахунків та облік операцій банку за цими розрахунками	2	2	1	4
Тема 4. Облік депозитів та інших зобов'язань банку	4	4	2	4
Тема 5. Облік власного капіталу банку	2	2	1	2
Разом годин за модулем	16	16	6	14
Змістовний модуль 2. Облік основних активних операцій та фінансових результатів діяльності банку				
Тема 6. Облік кредитних активів банку	7	7	2	4
Тема 7. Облік операцій банку з цінними паперами	7	7	2	4
Тема 8. Облік операцій в іноземній валюті	2	2	1	3
Тема 9. Облік доходів, витрат і фінансового результату діяльності банку	2	2	1	3
Разом годин за модулем	18	18	6	14
Всього годин	34	34	12	28

3. Зміст навчальної дисципліни за модулями та темами

Змістовний модуль 1. Облік розрахунково-касових операцій та формування ресурсів банку

Тема 1. Система бухгалтерського обліку в банках

1.1. Роль обліку в системі управління банком та його види.

Система обліку в банках. Характеристика, взаємозв'язок та відмінності фінансового, управлінського та податкового обліку. Основні принципи бухгалтерського обліку у банках.

1.2. Склад фінансової звітності банків України.

Визначення та цілі фінансової звітності. Класифікація фінансових звітів. Структура і зміст форм фінансової звітності: звіт про фінансовий стан (баланс); звіт про прибутки і збитки та інший сукупний дохід (звіт про фінансові результати); звіт про зміни у власному капіталі (звіт про власний капітал); звіт про рух грошових коштів. Облікові формули форм фінансової звітності. Вимоги до складання фінансової звітності.

1.3. Опрацювання інформації в обліковій системі.

Необхідність запису кожної банківської операції в термінах облікової моделі. Аналіз операцій для правильної реєстрації в системі бухгалтерського обліку. Класифікація бухгалтерських рахунків. Основи побудови та особливості Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України. Характеристика 1–9 класів Плану рахунків.

1.4. Параметри і форми аналітичного обліку.

Характеристика аналітичного обліку як підсистеми бухгалтерського обліку, що деталізує інформацію про кожного контрагента та кожну операцію. Значення параметрів аналітичного обліку для формування фінансової звітності. Обов'язкові та необов'язкові параметри. Загальні та спеціальні параметри аналітичного обліку. Формування номера аналітичного рахунку.

Тема 2. Облік операцій банку з готівковими коштами

2.1. Організація обліку касових операцій банку.

Види касових операцій банку. Організація касової роботи. Приходні та видаткові касові документи. Характеристика грошових коштів та їх

місце у балансі банку. Облік приходних та видаткових касових операцій банку.

2.2. Облік операцій з підкріплення каси банку готівкою.

Правила здійснення операцій з підкріплення готівкою. Характеристика рахунків дебіторської та кредиторської заборгованості за операціями з готівкою. Підкріплення каси філії з каси банку. Підкріплення каси одного банку з каси іншого банку. Підкріплення каси банку з оборотної каси територіального управління НБУ. Здача надлишків готівки або зношених грошей установою банку.

2.3. Особливості обліку операцій з готівковою іноземною валютою.

Сутність обмінних операцій банків та нормативне забезпечення їх здійснення. Правила здійснення валютообмінних операцій. Технічні рахунки 3800 "Позиція банку щодо іноземної валюти та банківських металів" та 3801 "Еквівалент позиції банку щодо іноземної валюти та банківських металів". Облік операцій з купівлі-продажу іноземної валюти.

Тема 3. Інструменти безготівкових розрахунків та облік операцій банку за цими розрахунками

3.1. Характеристика грошового обігу та платіжних інструментів клієнтів банку.

Сутність грошового обігу та принципи його організації. Призначення поточних рахунків. Процедура відкриття поточних рахунків для суб'єктів господарювання та фізичних осіб. Формування аналітичної складової номера поточного рахунку. Схема рахунків до запитання. Відображення операцій за поточними рахунками.

3.2. Облік операцій при розрахунках платіжними дорученнями.

Характеристика форми розрахунків з застосуванням платіжних доручень. Реквізити платіжного доручення. Відображення операцій з застосуванням платіжних доручень у бухгалтерському обліку.

3.3. Облік операцій при розрахунках платіжними вимогами та платіжними вимогами-дорученнями.

Схема документообігу при розрахунках платіжними вимогами та платіжними вимогами-дорученнями. Реквізити платіжних вимог та вимог-доручень та необхідність їх перевірки банками. Бухгалтерські записи з відображення розрахунків платіжними вимогами та вимогами-дорученнями.

3.4. Облік операцій при розрахунках розрахунковими чеками.

Сфера застосування розрахункових чеків та правила їх заповнення. Схема документообігу при розрахунках розрахунковими чеками. Відображення в обліку операцій з розрахунковими чеками.

3.5. Облік операцій при розрахунках акредитивами.

Характеристика акредитивної форми розрахунків. Відкличний та безвідкличний акредитив. Особливості обліку покритого акредитива з депонуванням коштів покупця в банку-емітенті. Схема документообігу при розрахунках покритими акредитивами з депонуванням коштів покупця в банку постачальника.

Тема 4. Облік депозитів та інших зобов'язань банку

4.1. Визнання, оцінка й класифікація зобов'язань банку та характеристика рахунків для їх обліку.

Джерела формування ресурсів банку. Особливості подання зобов'язань банку у бухгалтерському балансі. Сутнісні ознаки зобов'язань банку. Структура зобов'язань у Плані рахунків бухгалтерського обліку банків України.

4.2. Облік банківських депозитів.

Зміст депозитних операцій. Види депозитів – до запитання і строкові. Порядок відкриття депозитних рахунків. Характеристика депозитних рахунків. Облік номіналу депозиту при виплаті процентів за період та авансом. Облік нарахування і сплати процентів за депозитом. Облік погашення депозиту. Облік депозитних операцій в іноземній валюті та депозитів овернайт.

4.3. Облік отриманих міжбанківських кредитів.

Міжбанківські кредити як джерело позикових коштів банку. Характеристика рахунків обліку міжбанківських кредитів. Правила відображення операцій з отримання міжбанківських кредитів.

Тема 5. Облік власного капіталу банку

5.1. Система рахунків для обліку статутного капіталу банку.

Структура капіталу банку. Основний та додатковий капітал, їх склад. Вимоги до відображення капіталу у фінансовій звітності. Характеристика груп 500 "Статутний капітал банку", 501 "Емісійні

різниці", 502 "Загальні резерви та фонди банку", 503 "Результати минулих років", 504 "Результати звітного року", 510 "Результати переоцінки".

5.2. Облік операцій з формування капіталу.

Порядок обліку операцій під час формування статутного фонду до реєстрації банку. Облік сум несплаченого та сплаченого зареєстрованого статутного капіталу банку. Облік емісійних різниць у процесі первинного розміщення акцій.

5.3. Облік операцій з власними акціями при їх викупі і перепродажу, нарахування та виплати дивідендів.

Характеристика рахунку 5002 "Власні акції (частки, паї), що викуплені в акціонерів (учасників)". Облік операцій з викупу банком акцій власної емісії та їх подальшої реалізації. Бухгалтерський облік операцій, пов'язаних із нарахуванням дивідендів та розрахунками з акціонерами (засновниками).

Змістовний модуль 2. Облік основних активних операцій та фінансових результатів діяльності банку

Тема 6. Облік кредитних активів банку

6.1. Сутність кредитних операцій. Документальне оформлення видачі кредиту.

Види банківського кредитування. Кредити у поточну та інвестиційну діяльність. Складання кредитного договору. Структура відображення кредитів в Плані рахунків бухгалтерського обліку.

6.2. Облік прямого банківського кредитування.

Облік номіналу кредиту. Облік кредитного договору та зобов'язань з кредитування. Облік гарантій та застави. Облік нарахованих доходів. Облік погашення кредиту.

6.3. Облік операцій кредитного характеру.

Характеристика операцій кредитного характеру. Сутність операцій репо та правила їх здійснення. Облік операцій репо. Сутність операцій з врахування векселів. Особливості вексельного кредиту. Відображення в обліку кредитних операцій, пов'язаних з вексельним обігом. Зміст та послідовність факторингових та лізингових операцій, бухгалтерські записи з їх відображення.

6.4. Облік формування та використання резервів під кредитні ризики

Класифікація кредитних операцій за ступенем ризику (категорією якості): I група – немає ризику або ризик є мінімальним; II група – помірний ризик; III група – значний ризик; IV група – високий ризик; V група – реалізований ризик. Порядок формування резервів під кредитні ризики. Відображення на рахунках формування та використання резервів за кредитною заборгованістю.

Тема 7. Облік операцій банку з цінними паперами

7.1. Принципи оцінки та обліку цінних паперів у портфелі банку.

Класифікація вкладень банку у цінні папери. Правила віднесення цінних паперів у торговий портфель банку, портфель на продаж та портфель до погашення. Справедлива вартість цінних паперів та амортизована собівартість.

7.2. Облік цінних паперів у торговому портфелі банку.

Характеристика рахунків для обліку цінних паперів у торговому портфелі. Відображення в обліку придбання акцій та інших цінних паперів з нефіксованим прибутком та придбання боргових цінних паперів з дисконтом або з премією. Облік переоцінки цінних паперів у торговому портфелі. Нарахування доходів за цінними паперами у торговому портфелі банку. Бухгалтерські записи з реалізації цінних паперів.

7.3. Облік цінних паперів у портфелі банку на продаж та до погашення.

Відображення в обліку цінних паперів на продаж за справедливою вартістю, собівартістю або амортизованою собівартістю. Облік придбання, переоцінки, нарахування доходів, реалізації цінних паперів в портфелі банку на продаж та до погашення.

7.4. Облік зменшення корисності цінних паперів, формування резервів та інвестицій в асоційовані та дочірні компанії.

Ознаки зменшення корисності цінних паперів. Правила відображення в обліку формування резервів під знецінення цінних паперів. Облік балансової вартості інвестицій в асоційовані і дочірні компанії.

7.5. Облік комісійних операцій з цінними паперами та цінними паперами власної емісії.

Сутність комісійних операцій банку з цінними паперами. Інкасування та доміциляція векселів. Облік операцій зі зберігання цінних паперів за дорученням клієнтів. Облік придбання цінних паперів за дорученням клієнтів. Облік боргових цінних паперів власного боргу. Особливості відображення дисконту і премії за цінними паперами власної емісії.

Тема 8. Облік операцій банку в іноземній валюті

8.1. Загальні вимоги до обліку операцій в іноземній валюті.

Методи обліку валютних операцій: за курсом на дату закриття, метод оборотно-необоротної оцінки, монетарно-немонетарний метод, темпоральний метод. Застосування принципу мультивалютності в процесі обліку валютних операцій. Монетарні та немонетарні статті балансу. Правила відображення операцій за офіційним валютним курсом за ринковим курсом, та курсової різниці. Технічні рахунки, що використовуються в процесі обліку валютних операцій. Банківські операції, що впливають на розмір відкритої валютної позиції.

8.2. Облік безготівкових операцій з купівлі-продажу іноземної валюти.

Суб'єкти валютного ринку, яким дозволяється здійснювати безготівкові операції з купівлі-продажу іноземної валюти. Облік операцій купівлі безготівкової іноземної валюти, що виконуються за дорученням клієнтів. Облік операцій купівлі безготівкової іноземної валюти, що виконуються за рішенням банку та для задоволення його власних потреб. Форвардний валютний контракт та його відображення в обліку.

8.3. Бухгалтерський облік валютних операцій з використанням платіжних карток.

Міжнародні платіжні системи та їх функціонування. Облік операцій емісії: вкладення, перерахування або поповнення коштів на картрахунки шляхом вкладення коштів через банкомат, касу банку-емітента, банку, що працює за агентською угодою, іншого банку шляхом переказування коштів із своїх поточних або депозитних рахунків, а також з рахунків інших осіб за їх дорученням. Відображення в обліку операцій з платіжними картками під час фінансових розрахунків між членами міжнародних платіжних системи.

Тема 9. Облік доходів, витрат і фінансового результату діяльності банку

9.1. Класифікація доходів та витрат банку.

Сутність процентних доходів і витрат; комісійних доходів і витрат; прибутків (збитків) від торговельних операцій; доходу у вигляді дивідендів; витрат на формування спеціальних резервів банку; доходів від повернення раніше списаних активів; інших операційних доходів і витрат; загальних адміністративних витрат; податку на прибуток; непередбачених доходів і витрат.

9.2. Загальні принципи відображення в бухгалтерському обліку доходів і витрат.

Визнання банком доходів і витрат з застосуванням принципу нарахування та відповідності. Закриття рахунків доходів та витрат на рахунки 5040 П "Прибуток звітного року" або 5041 А "Збиток звітного року".

9.3. Відображення в бухгалтерському обліку доходів банку

Нарахування доходів за операціями в національній валюті та в іноземній валюті. Облік отримання банком коштів за раніше визнаними нарахованими доходами.

9.4. Відображення в бухгалтерському обліку витрат банку.

Облік нарахування процентних, комісійних та інших витрат у національній та іноземній валюті. Облік попередньої оплати (авансу) процентних, комісійних та інших витрат. Відображення в бухгалтерському обліку витрат на утримання персоналу (нарахування та сплата заробітної плати та прирівняних до неї платежів, нарахування та утримання обов'язкових зборів). Бухгалтерські записи з виплати та розрахунків за авансами, виданими працівникам банку під звіт (на відрядження та інші господарські витрати).

4. Плани лекцій

Змістовний модуль 1. Облік розрахунково-касових операцій та формування ресурсів банку

Тема 1. Система бухгалтерського обліку в банках

- 1.1. Роль обліку в системі управління банком та його види.
- 1.2. Склад фінансової звітності банків України.

- 1.3. Опрацювання інформації в обліковій системі.
  - 1.4. Параметри і форми аналітичного обліку.
- Література: [1 – 3; 5 – 7; 9, 17; 20; 22].

Тема 2. Облік операцій банку з готівковими коштами

- 2.1. Організація обліку касових операцій банку.
  - 2.2. Облік операцій з підкріплення каси банку готівкою.
  - 2.3. Особливості обліку операцій з готівковою іноземною валютою.
- Література: [2; 5; 7; 11; 12; 15].

Тема 3. Інструменти безготівкових розрахунків та облік операцій банку за цими розрахунками

- 3.1. Характеристика грошового обігу та платіжних інструментів клієнтів банку.
  - 3.2. Облік операцій при розрахунках платіжними дорученнями.
  - 3.3. Облік операцій при розрахунках платіжними вимогами та платіжними вимогами-дорученнями.
  - 3.4. Облік операцій при розрахунках розрахунковими чеками.
  - 3.5. Облік операцій при розрахунках акредитивами.
- Література: [1; 3; 4; 14; 16; 19].

Тема 4. Облік депозитів та інших зобов'язань банку

- 4.1. Визнання, оцінка й класифікація зобов'язань банку та характеристика рахунків для їх обліку.
  - 4.2. Облік банківських депозитів.
  - 4.3. Облік отриманих міжбанківських кредитів.
- Література: [2; 3; 5; 8; 10; 12; 22].

Тема 5. Облік власного капіталу банку

- 5.1. Система рахунків для обліку статутного капіталу банку.
  - 5.2. Облік операцій з формування капіталу.
  - 5.3. Облік операцій з власними акціями при їх викупі і перепродажу, нарахування та виплати дивідендів.
- Література: [2; 4 – 7; 13; 22].

Змістовний модуль 2. Облік основних активних операцій та фінансових результатів діяльності банку

Тема 6. Облік кредитних активів банку

6.1. Сутність кредитних операцій. Документальне оформлення видачі кредиту.

6.2. Облік прямого банківського кредитування.

6.3. Облік операцій кредитного характеру.

6.4. Облік формування та використання резервів під кредитні ризики.

Література: [1; 3; 5; 7; 8; 10; 19; 20].

Тема 7. Облік операцій банку з цінними паперами

7.1. Принципи оцінки та обліку цінних паперів в портфелі банку.

7.2. Облік цінних паперів у торговому портфелі банку.

7.3. Облік цінних паперів у портфелі банку на продаж та до погашення.

7.4. Облік зменшення корисності цінних паперів, формування резервів та інвестицій в асоційовані та дочірні компанії.

7.5. Облік комісійних операцій з цінними паперами та цінними паперами власної емісії.

Література: [2; 3; 5; 7; 13; 19; 22].

Тема 8. Облік операцій банку в іноземній валюті

8.1. Загальні вимоги до обліку операцій в іноземній валюті.

8.2. Облік безготівкових операцій з купівлі-продажу іноземної валюти.

8.3. Бухгалтерський облік валютних операцій з використанням платіжних карток.

Література: [3; 5; 7; 8; 11; 12; 18].

Тема 9. Облік доходів, витрат і фінансового результату діяльності банку

9.1. Класифікація доходів та витрат банку.

9.2. Загальні принципи відображення в бухгалтерському обліку доходів і витрат.

9.3. Відображення в бухгалтерському обліку доходів банку.

9.4. Відображення в бухгалтерському обліку витрат банку.

Література: [2; 5 – 7; 10; 17; 19].

5. Плани семінарських (практичних) занять

Семінарське заняття – це форма навчального заняття, спрямована на закріплення студентом теоретичних знань, отриманих як на лекційних заняттях, так і в процесі самостійного вивчення матеріалу.

У процесі проведення семінарського заняття викладач організує дискусію навколо попередньо визначених тем, до котрих студенти готують тези виступів. Семінарські заняття проводяться в аудиторіях або в навчальних кабінетах з однією академічною групою.

На кожному семінарському занятті викладач оцінює підготовлені студентами виступи, активність у дискусії, вміння формулювати і відстоювати свою позицію тощо. Підсумкові оцінки за кожне семінарське заняття вносяться у відповідний журнал.

Практичне заняття – це форма навчального заняття, при якій викладач організує детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом відповідно сформульованих завдань.

Проведення практичного заняття ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – тестах для виявлення ступеня оволодіння студентами необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різної складності для розв'язання їх студентами на занятті.

Практичне заняття включає проведення попереднього контролю знань, умінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, розв'язування завдань з їх обговоренням, розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання.

Оцінки, отримані студентом за окремі практичні (семінарські) заняття враховуються при виставленні поточної модульної (практичний модульний контроль) оцінки з даної навчальної дисципліни.

План проведення практичних (семінарських) занять наведено у табл. 4.

План проведення практичних (семінарських) занять

Назва теми	Перелік практичної роботи (опрацьованих питань)	Кількість годин	Література
Змістовний модуль 1. Облік розрахунково-касових операцій та формування ресурсів банку			
1	2	3	4
Тема 1. Система бухгалтерського обліку в банках	1. Семінарське заняття "Роль обліку в прийнятті рішень з питань бізнесу". 2. Практичне заняття "Класифікація статей балансу на активи та зобов'язання. Складання балансу банківської установи" 3. Семінарське заняття "Обробка інформації в системі обліку". 4. Практичне заняття "Складання фундаментальної облікової моделі, виходячи з залишків на рахунках". 5. Семінарське заняття "Принципи та методи обліку у банках". 6. Практичне заняття "Визначення доходів та витрат банку методом нарахування". 7. Семінарське заняття "Аналітичні параметри клієнтів банку". 8. Практичне заняття "Формування номера аналітичного рахунку"	1 1 0,5 0,5 1 1 0,5 0,5	[1 – 3, 5 – 7; 9; 17; 19; 22]
Тема 2. Облік операцій банку з готівковими коштами	1. Семінарське заняття "Організація обліку касових операцій банку". 2. Практичне заняття "Відображення в обліку приходних, видаткових касових операцій та операцій з підкріплення готівкою"	1 1	[2; 5; 7; 11; 12; 15]
Тема 3. Інструменти безготівкових розрахунків та облік операцій за цими розрахунками	1. Семінарське заняття "Форми організації безготівкових розрахунків". 2. Практичне заняття "Відображення в обліку безготівкових розрахунків"	0,5 1,5	[1; 3; 4; 14, 16; 19]
Тема 4. Облік депозитів та інших зобов'язань банку	1. Семінарське заняття "Зміст депозитних операцій та характеристика депозитних рахунків". 2. Практичне заняття "Облік залучення та погашення депозитів". 3. Практичне заняття "Облік нарахування та сплати процентів за депозитом"	1 2 1	[2; 3; 5; 8; 10; 16; 22]

1	2	3	4
Тема 5. Облік власного капіталу банку	1. Семінарське заняття "Джерела капіталу банку та організація їх обліку". 2. Практичне заняття "Відображення в обліку формування капіталу та сплати дивідендів за власними акціями"	1 1	[2; 4 – 7; 13; 22].
Змістовний модуль 2. Облік основних активних операцій та фінансових результатів діяльності банку			
Тема 6. Облік кредитних активів	1. Практичне заняття "Документальне оформлення видачі кредиту". 2. Семінарське заняття "Особливості інвестиційного кредитування та кредитування поточної діяльності суб'єктів господарювання". 4. Семінарське заняття "Форми забезпечення повернення кредиту". 5. Практичне заняття "Відображення в обліку видачі та погашення кредитів у розрізі суб'єктів господарювання та фізичних осіб, строків, цільового характеру". 6. Практичне заняття "Бухгалтерські записи щодо нарахування та сплати процентів за кредит". 7. Практичне заняття "Облік формування та використання резервів за кредитними операціями". 8. Практичне заняття "Облік операцій кредитного характеру (факторинг, врахування векселів, операції репо)"	0,5 0,5 0,5 2 1 1 1,5	[1; 3; 5; 7; 8; 10; 19; 20]
Тема 7. Облік операцій банку з цінними паперами	1. Семінарське заняття "Структуризація цінних паперів як фондового інструменту". 2. Практичне заняття "Облік цінних паперів з нефіксованим прибутком та боргових цінних паперів в торговому портфелі та портфелі на продаж". 3. Практичне заняття "Бухгалтерські записи з придбання, зберігання та реалізації цінних паперів в портфелі до погашення та інвестицій в асоційовані і дочірні компанії". 4. Практичне заняття "Облік цінних паперів власного боргу, емітованих банком"	1 2 2 2	[2; 3; 5; 7; 13; 19; 22]

1	2	3	4
Тема 8. Облік операцій в іноземній валюті	1. Семінарське заняття "Сутність та види валютних операцій". 2. Семінарське заняття "Безготівкові операції купівлі-продажу іноземної валюти". 3. Практичне заняття "Особливості роботи з готівковою іноземною валютою та платіжними документами в іноземній валюті"	0,5 1 0,5	[3; 5; 7; 8; 11; 12; 18]
Тема 9. Облік доходів, витрат і фінансового результату діяльності банку	1. Семінарське заняття "Доходи і витрати банку як об'єкти обліку". 2. Практичне заняття "Облік формування фінансового результату діяльності банку і розподілу прибутку"	0,5 1,5	[2; 5 – 7; 10; 17; 19]

6. Самостійна робота студентів

Необхідним елементом успішного засвоєння навчального матеріалу дисципліни є самостійна робота студентів з вітчизняною та закордонною спеціальною економічною літературою, нормативними актами з питань банківської діяльності.

Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам:

1. Вивчення лекційного матеріалу.
2. Робота з вивчення рекомендованої літератури.
3. Вивчення основних термінів та понять за темами дисципліни.
4. Підготовка до семінарських і практичних занять, дискусій, роботи в малих групах, тестування.
5. Контрольна перевірка кожним студентом особистих знань за запитаннями для самостійного поглибленого вивчення та самоконтролю.

Перелік питань для самостійного опрацювання подано в табл. 5.

Таблиця 5

Перелік питань для самостійного опрацювання

Назва теми	Питання для самостійного опрацювання (за модулями та темами)	Література
1	2	3
Змістовний модуль 1. Облік розрахунково-касових операцій та формування ресурсів банку		
Тема 1. Система бухгалтерського обліку в банках	1. Принципи побудови міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності	[1 – 3; 5 – 7; 9; 17; 19; 22]

1	2	3
	<p>2. Міжнародні стандарти обліку та оцінка можливості використання їх українськими банками.</p> <p>3. Міжнародні організації з питань стандартизації обліку. Їх функції та взаємодія</p>	
Тема 2. Облік операцій банку з готівковими коштами	<p>1. Заключення операційної каси.</p> <p>2. Забезпечення схоронності грошей.</p> <p>3. Облік операцій з обслуговування фізичних осіб банкоматом</p>	[2; 5; 7; 11; 12; 15]
Тема 3. Інструменти безготівкових розрахунків та облік операцій за цими розрахунками	<p>1. Основні правила обліку безготівкових розрахунків між клієнтами в межах одного банку та між банками.</p> <p>2. Облік розрахунків з використанням векселів</p>	[1; 3; 4; 14; 16; 19]
Тема 4. Облік депозитів та інших зобов'язань банку	<p>1. Методи нарахування процентів по депозиту.</p> <p>2. Види депозитних рахунків</p>	[2; 3; 5; 8; 10; 16; 22]
Тема 5. Облік власного капіталу банку	<p>1. Джерела капіталу банку та їх облік</p> <p>2. Облік розподілу прибутку</p>	[2 – 7; 13; 22]
Змістовний модуль 2. Облік основних активних операцій та фінансових результатів діяльності банку		
Тема 6. Облік кредитних активів банку	<p>1. Організація кредитного процесу у банку.</p> <p>2. Форми забезпечення повернення кредиту</p>	[1; 3; 5; 7; 8; 10; 19; 22]
Тема 7. Облік операцій банку з цінними паперами	<p>1. Облік операцій з цінними паперами за дорученням клієнтів.</p> <p>2. Облік цінних паперів власного боргу</p>	[2; 3; 5; 7; 13; 19; 22]
Тема 8. Облік операцій в іноземній валюті	<p>1. Валютна позиція банку. Характеристика рахунків для обліку валютних позицій та їх еквівалентів.</p> <p>2. Облік операцій з іменними та дорожніми чеками в іноземній валюті, що емітовані нерезидентами</p>	[3; 5; 7; 8; 11; 12; 18]
Тема 9. Облік доходів, витрат і фінансового результату діяльності банку	<p>1. Правила обліку та класифікація рахунків обліку доходів і витрат банку.</p> <p>2. Податковий облік та особливості оподаткування прибутку банків</p>	[2; 5 – 7; 10; 17; 19]

7. Контрольні запитання для самодіагностики

1. Поясніть роль обліку в прийнятті рішень з питань бізнесу.
2. Дайте характеристику фінансового та управлінського обліку.
3. Дайте визначення та назвіть цілі фінансової звітності.

4. Дайте характеристику головних елементів та облікових формул фінансових звітів.
5. Назвіть фундаментальну облікову модель і визначте її елементи.
6. Назвіть рекомендовані форми управлінської звітності.
7. Поясніть необхідність запису банківських операцій в термінах фундаментальної облікової моделі.
8. Дайте класифікацію рахунків бухгалтерського обліку в банках.
9. Яку структуру має План рахунків банківських установ?
10. Охарактеризуйте класи Плану рахунків банків України.
11. Що таке аналіз операцій і їх реєстрація в системі бухгалтерського обліку?
12. Назвіть основоположні правила бухгалтерського обліку в банках.
13. Що таке умовності бухгалтерського обліку і що вони в себе включають?
14. Охарактеризуйте принципи бухгалтерського обліку.
15. Які обмеження бухгалтерського обліку ви можете назвати?
16. Дайте визначення облікової політики банку та її складових.
17. Розкрийте зміст методу нарахування як основоположного методу бухгалтерського обліку.
18. Перерахуйте типи регулюючих проводок і розкрийте їх значення для відображення банківських операцій.
19. Дайте характеристику параметрів аналітичного обліку в банках.
20. Назвіть аналітичні параметри контрагентів (клієнтів) банку.
21. Назвіть аналітичні параметри банківських документів.
22. Охарактеризуйте параметри кредитних договорів і відповідних аналітичних рахунків.
23. Охарактеризуйте параметри депозитних договорів і відповідних аналітичних рахунків.
24. Як здійснюється організація обліку касових операцій банків?
25. Дайте характеристику рахунків, призначених для обліку готівкових коштів.
26. Визначте порядок здійснення приходних касових операцій.
27. Які приходні касові документи ви знаєте? Вкажіть сферу використання кожного з них.
28. Які видаткові касові документи ви знаєте? Вкажіть сферу використання кожного з них.

29. Як здійснюється облік приходних і видаткових касових операцій?
30. Визначте облікові процедури з підкріплення кас установ банку готівкою.
31. У чому полягають особливості обліку операцій з готівковою іноземною валютою?
32. Назвіть загальні правила розрахунків між банками та класифікацію кореспондентських рахунків.
33. Охарактеризуйте організацію та облік операцій за міжбанківськими розрахунками.
34. Надайте характеристику моделей обслуговування консолідованого кореспондентського рахунку.
35. Як здійснюється облік міжбанківських розрахунків за прямими кореспондентськими угодами?
36. Дайте визначення капіталу банку.
37. Назвіть і охарактеризуйте джерела капіталу.
38. Охарактеризуйте рахунки 5-го класу плану рахунків банків України.
39. У чому полягають особливості обліку зареєстрованого статутного капіталу банку?
40. Як відображається в обліку формування статутного капіталу?
41. Що таке дивіденди і що є їх джерелом?
42. Визначте порядок бухгалтерського обліку дивідендів за власними акціями банку.
43. Як обліковується результат звітного року та розподіляється прибуток банку?
44. Які умови відкриття поточних рахунків суб'єктам господарської діяльності?
45. Вкажіть правила обліку операцій на рахунках юридичних і фізичних осіб.
46. Як відображається в обліку номінал депозиту?
47. Як здійснюється облік нарахування і сплати процентів за депозитами в банках?
48. Які облікові процедури з погашення депозиту ви можете назвати?
49. Як обліковуються депозитні операції в іноземній валюті?
50. Який порядок обліку депозитів овернайт?
51. Які види забезпечення кредиту ви знаєте?

52. В якому документі визначаються умови кредитної операції?
53. Яким вимогам повинна відповідати застава за кредит і як вона відображається в обліку?
54. На яких рахунках ведеться облік кредитів, наданих контрагентам?
55. Дайте визначення проблемних кредитів та охарактеризуйте рахунки, призначені для їх обліку.
56. На рахунках якого класу ведеться облік процентних доходів за кредит?
57. Як формується та використовується резерв під кредитні ризики?
58. Охарактеризуйте порядок обліку операцій з овердрафту.
59. Як здійснюється облік операцій репо?
60. Як обліковуються факторингові та лізингові операції банків?

8. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативна робота здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі: індивідуальних занять, консультацій, перевірки виконання індивідуальних завдань, перевірки та захисту завдань, що винесені на поточний контроль тощо.

Формами організації індивідуально-консультативної роботи є:

а) за засвоєнням теоретичного матеріалу:

консультації: індивідуальні (запитання – відповідь);

групові (розгляд типових прикладів – ситуацій);

б) за засвоєнням практичного матеріалу:

консультації індивідуальні і групові;

в) для комплексної оцінки засвоєння програмного матеріалу:

індивідуальне здавання виконаних робіт;

підготовка реферату для виступу на науковому семінарі;

підготовка реферату для виступу на науковій конференції.

9. Методики активізації процесу навчання

При викладанні навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачено застосування таких навчальних технологій, як: проблемні лекції, міні-лекції, робота в малих групах, семінари-дискусії, мозкові атаки, кейс-метод, рольові ігри, пре-

зентації. Основні відмінності активних та інтерактивних методів навчання від традиційних визначаються не тільки методикою і технікою викладання, але і високою ефективністю навчального процесу, який виявляється в:

- високої мотивації студентів;
- закріпленні теоретичних знань на практиці;
- підвищенні самосвідомості студентів;
- виробленню здатності ухвалювати самостійні рішення;
- виробленню здібності до колективних рішень;
- виробленню здібності до соціальної інтеграції;
- придбанні навичок вирішення конфліктів.

Розподіл форм та методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни наведено у табл. 6.

Таблиця 6

Розподіл форм та методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни

Назва теми	Практичне застосування навчальних технологій
1	2
Тема 1. Система бухгалтерського обліку в банках	<i>Міні-лекція</i> з питання "Зміст програми реформування бухгалтерського обліку в банках України". <i>Семинар-дискусія</i> з питання "Роль обліку в системі управління банком. Користувачі облікової інформації". <i>Проблемна лекція</i> з питання "Стандарт та етика поведінки бухгалтера: компетентність, конфіденційність, чесність, об'єктивність"
Тема 2. Облік операцій банку з готівковими коштами	<i>Проблемна лекція</i> з питання "Причини змін у нормативних актах, що регулюють ведення та облік грошових коштів банку". <i>Робота в малих групах</i> при обліку готівкових коштів та емісійних операцій банку. <i>Презентація</i> малими групами звіту "Організація касової роботи у банку"
Тема 3. Інструменти безготівкових розрахунків та облік операцій за цими розрахунками	<i>Проблемна лекція, семінар-дискусія</i> з питання "Які види безготівкових розрахунків доцільно використовувати?" <i>Робота в малих групах</i> при обліку платіжних інструментів банку. <i>Презентація</i> малими групами звіту "Розширення обсягів вексельної форми розрахунків"
Тема 4. Облік депозитів та інших зобов'язань банку	<i>Міні-лекція</i> з питання "Найбільш поширені види банківських депозитів та їх особливості". <i>Робота в малих групах</i> в процесі обліку номіналу депозиту, нарахування та сплати процентів за депозитами. <i>Презентація</i> малими групами звіту "Вибір методів нарахування процентів за депозитами"

1	2
Тема 5. Облік власного капіталу банку	<i>Проблемна лекція</i> з питання "Оптимальна структура капіталу банку". <i>Міні-лекція</i> з питання "Причини зміцнення капітальної бази банку". <i>Робота в малих групах</i> в процесі обліку формування власного капіталу банку з різними варіантами внесків акціонерів. <i>Мозкова атака</i> щодо доцільності рішень про сплату дивідендів акціонерам
Тема 6. Облік кредитних активів банку	<i>Проблемна лекція</i> з питання "Відображення операцій репо, врахування векселів, факторингу та фінансового лізингу за юридичною формою чи за економічною сутністю?". <i>Робота в малих групах</i> в процесі обліку різних видів кредитування. <i>Презентація</i> малими групами звіту "Формування резервів за кредитними операціями банку та їх облік"
Тема 7. Облік операцій банку з цінними паперами	<i>Міні-лекція</i> з питання "Види портфельних та інвестиційних вкладень банку". <i>Робота в малих групах</i> у процесі обліку вкладень у цінні папери з нефіксованим прибутком та боргових цінних паперів. <i>Презентація</i> малими групами звіту "Оцінка вартості цінних паперів у портфелі на продаж"
Тема 8. Облік операцій в іноземній валюті	<i>Міні-лекція, семінар-дискусія</i> з питання "Чи можливо уникнути валютних ризиків?". <i>Робота в малих групах</i> у процесі обліку валютних операцій
Тема 9. Облік доходів, витрат і фінансового результату діяльності банку	<i>Міні-лекція</i> з питання "Формування доходів та витрат банку". <i>Робота в малих групах</i> у процесі обліку окремих видів доходів та витрат банку. <i>Презентація</i> малими групами звіту "Джерела підвищення прибутковості банківських операцій"

Проблемні лекції – спрямовані на розвиток логічного мислення студентів і характеризуються тим, що коло питань теми обмежується двома-трьома ключовими моментами, увага студентів концентрується на матеріалі, що не знайшов відображення в підручниках, використовується досвід закордонних навчальних закладів з роздачею студентам під час лекцій друкованого матеріалу та виділенням головних висновків з питань, що розглядаються. При читанні лекцій студентам даються питання для самостійного розмірковування, проте лектор сам відповідає на них, не чекаючи відповідей студентів. Система питань в ході лекції відіграє активізуючу роль, примушує студентів сконцентруватися і почати активно мислити в пошуках правильної відповіді.

Міні-лекції – передбачають виклад навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, склад-

ністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Міні-лекції проводяться, як правило, як частина заняття-дослідження.

Робота в малих групах – використовується з метою активізації роботи студентів при проведенні семінарських і практичних занять. Це так звані групи психологічного комфорту, де кожен учасник відіграє свою особливу роль і певними своїми якостями доповнює інших. Використання цієї технології дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування.

Семінари-дискусії – передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, домагаються формувати погляди і переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів.

Мозкові атаки – це метод розв'язання невідкладних завдань за дуже обмежений час. Сутність його полягає в тому, щоб висловити як найбільшу кількість ідей за невеликий проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію.

Кейс-метод (метод аналізу конкретних ситуацій) – дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів і передбачає розгляд виробничих, управлінських ат інших ситуацій, складних конфліктних випадків, проблемних ситуацій, інцидентів у процесі вивчення навчального матеріалу.

Рольові ігри (інсценізації) – форма активізації студентів, за якої вони задіяні в процесі інсценізації конкретної ситуації у ролі безпосередніх учасників подій.

Презентації – виступи перед аудиторією – використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, інструктажу.

10. Система поточного та підсумкового контролю знань студентів

Система оцінювання знань, вмінь та навичок студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни "Фінансовий

облік у банках" передбачають лекційні, семінарські та практичні заняття, а також самотійну роботу.

Система оцінювання результатів успішності засвоєння знань, вмінь, комунікацій, автономності та відповідальності студентів, що відповідає певному рівню Національної рамки кваліфікацій України включає поточний, модульний (відповідно визначеному змістовому модулю), та підсумковий/семестровий контроль результатів навчання.

Поточний контроль здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів.

Модульний контроль проводиться з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті *інтегровану* оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля. Модульний контроль проводиться у формі колоквиуму або модульної контрольної роботи за відповідний змістовий модуль.

Підсумковий/Семестровий контроль проводиться у формі заліку у терміни, передбачені графіком навчального процесу.

Підсумкова кількість балів за змістовий модуль може виставляється як сума балів за всіма формами контролю плюс оцінка за колоквиум.

Поточний контроль передбачає наступні види:

1. *Усне опитування* – найбільш поширений метод контролю знань студентів. При усному контролі встановлюється безпосередній контакт між викладачем і студентом, в процесі якого викладач отримує широкі можливості для вивчення індивідуальних особливостей засвоєння студентами навчального матеріалу

2. *Фронтальне опитування* проводиться у формі бесіди викладача з групою. За його допомогою викладач може перевірити виконання студентами домашнього завдання, з'ясувати готовність групи до вивчення нового матеріалу, визначити сформованість основних понять, засвоєння нового навчального матеріалу, який був тільки що розібраний на занятті.

3. *Індивідуальне опитування* передбачає ґрунтовні, розгорнуті відповіді студентів на питання, що відноситься до досліджуваного навчального матеріалу. Питання індивідуального опитування стимулюють студентів логічно мислити, порівнювати, аналізувати, доводити, підбирати переконливі приклади, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, робити обґрунтовані висновки.

4. *Письмові контрольні роботи* – ефективний метод перевірки й оцінки знань, умінь і навичок студентів, а також їх творчих здібностей і дають можливість в найбільш короткий термін одночасно перевірити засвоєння навчального матеріалу всіма студентами групи та визначити напрямки для індивідуальної роботи з кожним. Однорідність робіт, що виконуються студентами, дозволяє пред'являти до всіх однакові вимоги і об'єктивно оцінити результати навчання.

5. *Тестування* – це перевірка знань, що здійснюється у формі відповідей студентів на різні питання. Тестовий контроль дає можливість при незначних витратах аудиторного часу перевірити усіх студентів. Чим більше тестових завдань, тим надійніше оцінка знань. Тести є "закритими", тобто мають варіанти відповідей; питання є стислими і абсолютно ясними; оптимальна кількість відповідей не перевищує 4 – 6. Кожен варіант відповіді є стислим і абсолютно ясним.

6. *Колоквіум* – це форма перевірки і оцінювання знань студентів в системі освіти у вищих навчальних закладах. Являє собою проміжний міні-екзамен, що проводиться з ініціативи викладача. Має на меті оцінити поточний рівень знань студентів та вміння їх застосовувати у практичній діяльності. На колоквіум виносяться усі пройдені теми і студент, як на підсумковому іспиті, отримує єдину оцінку, яка йде в залік з дисципліни

Підсумковий контроль з дисципліни "Фінансовий облік у банках" проводиться у формі заліку, який полягає в оцінці засвоєння студентом навчального матеріалу та на підставі результатів виконання ним певних видів робіт на практичних, семінарських, лабораторних заняттях та самостійної роботи.

Підсумкова кількість балів з навчальної дисципліни (максимум 100 балів), визначається як сума (проста) балів за результати успішності студента при поточному контролі, включаючи колоквіум або підсумкову комплексну контрольну роботу.

Бали, отримані за колоквіум або підсумкову комплексну контрольну роботу, додаються до балів за поточну успішність. Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру. Сумарний результат у балах складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – незараховано" і заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни.

Розподіл балів за формами та методами навчання наведено у табл. 7.

Розподіл балів за формами та методами навчання

Теми змістовного модуля		Лекції	Практичні	Поточні КР	Колоквіум	Сума балів
Змістовний модуль 1	Тема 1. Система бухгалтерського обліку в банках				24	50
	Тема 2. Облік операцій банку з готівковими коштами	2	2			
	Тема 3. Інструменти безготівкових розрахунків та облік операцій за цими розрахунками	5		6		
	Тема 4. Облік депозитів та інших зобов'язань банку		2			
	Тема 5. Облік власного капіталу банку	2	7			
Змістовний модуль 2	Тема 6. Облік кредитних активів банку		4		24	50
	Тема 7. Облік операцій банку з цінними паперами		5			
	Тема 8. Облік операцій в іноземній валюті	1	3	12		
	Тема 9. Облік доходів, витрат і фінансового результату діяльності банку	1				
Сума балів		11	23	18	48	100

Структура колоквіуму за змістовим модулем 1

Завдання 1 (стереотипне) – 2 бали

Використовуючи облікові формули балансового звіту та звіту про фінансові результати, розрахуйте величини, які було пропущено при складанні таблиці.

тис. грн

Дані

Дати	Доходи	Активи	Витрати	Зобов'язання	Прибутки / Збитки	Капітал
01.01.2008		1 389 606	597 883,2		36 130,8	642 000
01.01.2009	671 395,2			791 684,4	38 260,8	679 852,8
01.01.2010	654 682,8	1 434 907,2	617 373,6	771 978		
01.01.2011			791 418	989 606,4	47 826	849 816
01.01.2012	794 556	1 741 474,8			45 279,6	804 564

Завдання 2 (стереотипне) – 3 бали

Складіть фундаментальну облікову модель, виходячи із залишків (грн):

1. Заборгованість клієнтів за короткостроковими кредитами 24 120 300.
2. Цінні папери в портфелі банку на продаж 5 500 200.
3. Кошти Державного казначейства України 11 340 900.
4. Кошти в інших банках 1 525 800.
5. Резерв переоцінки основних засобів 500 000.
6. Грошові кошти та залишки в НБУ 29 750 000.
7. Резервний фонд 1 800 000.
8. Довгостроковий кредит, отриманий банком 550 080.
9. Статутний капітал 16 500 000.
10. Кошти банків 11 135 000.
11. Кошти на поточних рахунках СГД 19 070 320.

Завдання 3 (стереотипне) – 3 бали

ПАТ "Акцент" випустив 600 акцій номіналом по 12 000 грн. Акції були реалізовані по 12 200 грн за акцію. Банк видав кредитів фізичним особам 01.10.2012 р. на суму 1 500 000 грн під 12 % річних строком на 4 місяці. Проценти за кредитом виплачуються банку 1 раз у кінці строку кредитування. На дату завершення фінансового року дані про діяльність банку мали такий вигляд: кошти на коррахунку в НБУ – 6 000 000 грн; в касі – ??? грн; залучені депозити – 20 560 000 грн; випущені облігації – 2 160 000 грн; придбане обладнання – 3 600 000 грн; кредити, надані клієнтам – 25 560 000 грн, інвестиції у цінні папери – 3 000 000 грн; отримані міжбанківські кредити – 7 080 000 грн; сплачений податок на прибуток – 590 000 грн; доходи банку (включаючи проценти по кредиту за весь строк кредитування) – 4 000 000 грн; витрати банку – 665 000 грн.

Необхідно скласти бухгалтерський баланс та звіт про фінансові результати. Кінець звітнього періоду 31.12.2012 р.

Завдання 4 (діагностичне) – 8 балів

Відобразіть зміни в балансі ПАТ "Світанок" через здійснення наступних операцій. Визначте фінансовий стан банку на початок та кінець періоду. Відомо, що станом на 31 грудня банк мав активів на суму 10 000 000 грн, зобов'язань на 7 000 000 грн:

1. Збільшено статутний фонду банку за рахунок акцій нових емісій 50 000 грн.

2. Списано безнадійну заборгованість ПАТ "Корона", що визнано банкрутом, за рахунок коштів резерву 120 000 грн.
3. Прийнято готівкою на вклади до запитання 345 000 грн.
4. Виплачені готівкою дивіденди акціонерам банку 253 455 грн.
5. Погашені витрати на рекламу перерахуванням з кореспондентського рахунку в НБУ 91 545 грн.
6. Отримано дохід від перепродажу акцій власної емісії 264 700 грн.
7. Від магазину спорт прийнята торгова виручка 50 000 грн.
8. На поточний рахунок приватного підприємця Василькова П. Г. надійшли кошти з іншого банку 27000 грн.

Завдання 5 (евристичне) – 8 балів

Протягом звітного періоду банком здійснені операції:

1. В касі банку виявлено нестачу коштів
2. Прийнята готівка на вклад "до запитання" фізичної особи
3. Клієнт банку СПДФО Юрченко П.В. сплатив податки (одержувач коштів знаходиться в іншому банку)
4. Видано кредит фізичній особі на поточні потреби перерахуванням на поточний рахунок
5. Виданий розрахунковий чек СПДФО Юрченко П. В.
6. З філії банку перераховані кошти на короткостроковий депозит ТОВ "Мегаполіс".

Необхідно скласти бухгалтерські проведення.

Критерії оцінювання колоквіуму за модулем 1

Визначення загальної оцінки за результатами колоквіуму здійснюється як сума оцінок за кожне завдання з врахуванням наступних критеріїв оцінювання:

Завдання 1 (max 2 бали).

2 бали	вирішення завдання у повному обсязі, без допущення помилок, за вірним алгоритмом, який демонструє знання фундаментальної облікової моделі, може бути технічна неточність
0,5 бали	вирішення завдання з однією незначною помилкою
1 бал	вирішення завдання з незначною кількістю помилок, якщо недостатньо точно класифіковані статті активів, зобов'язань та капіталу банку
0,5 бали	вирішення завдання зі значною кількістю помилок

Якщо завдання не вирішено, оцінка не ставиться.

Завдання 2, 3 (має 3 бали).

3 бали	вирішення завдання у повному обсязі, без допущення помилок, за вірним алгоритмом, який демонструє знання фундаментальної облікової моделі
2 бали	вирішення завдання з однією технічною неточністю
1 бал	вирішення завдання з незначною кількістю помилок, якщо недостатньо точно класифіковані статті активів, зобов'язань та капіталу банку
0,5 бали	вирішення завдання зі значною кількістю помилок

Якщо завдання не вирішено, оцінка не ставиться.

Завдання 4 (має 8 балів).

8 балів	вирішення завдання у повному обсязі, без допущення методологічних помилок, з чітким володінням понятійним апаратом та методами відображення операцій в фінансовому обліку, з демонстрацією впливу операцій на стан активів, зобов'язань та капіталу банку
7 – 5 балів	вирішення завдання концептуально вірно, якщо правильно визначений алгоритм розв'язання завдання, загальний підхід до вирішення завдання свідчить про добре володіння студентом матеріалом, є розуміння сутності банківських операцій та їх впливу на фундаментальну облікову модель, але допущені механічні чи незначні помилки
4 – 3 бали	вирішення завдання не в повному обсязі, з допущенням неточностей або нерозуміння сутності операцій та їх впливу на стан активів, зобов'язань та капіталу банку
2 – 1 бали	вирішення завдання зі значною кількістю помилок, коли більшість банківських операцій не відображено у термінах фундаментальної облікової моделі

Якщо студент не надав відповіді взагалі, завдання не оцінюється.

Завдання 5 (має 8 балів).

8 балів	завдання вирішено системно правильно. Продемонстровані знання вітчизняного та зарубіжного досвіду функціонування облікової системи, уміння самостійно використовувати нормативні джерела, інструктивні матеріали з фінансового обліку у банках. Усі бухгалтерські проведення мають бути складені вірно.
7 – 6 бали	концептуально правильне вирішення завдання, причому продемонстровані системні знання навчального матеріалу та вміння використовувати рахунки, що відповідають змісту операції, проте у деяких бухгалтерських проведеннях допущені незначні неточності
5 – 4 бали	при розв'язанні завдання мають місце частково помилкові аргументації щодо вибору рахунків бухгалтерського обліку, завдання виконано без аргументації дій та наявності комплексного бачення складання проведення, припущені концептуальні помилки

3 – 2 бали	при виконанні завдання студент демонструє часткове вміння складання проведення, теоретичні знання, але без достатнього розуміння застосовує навчальний матеріал, План рахунків, і припускається суттєвих помилок
1 бал	при вирішенні завдання спостерігається неопанування значної частини програмного матеріалу, якщо студент не може правильно виконати завдання, стикається зі значними труднощами в процесі обліку банківських операцій

Якщо студент не надав відповіді взагалі, завдання не оцінюється.

Структура колоквиуму за змістовим модулем 2

Завдання 1 (стереотипне) – 1 бал

Складіть фундаментальну облікову модель, виходячи із залишків (грн.):

Відстрочений податковий актив	240 058
Резерв переоцінки нерухомості, майна, цінних паперів	15 897
Заборгованість перед ін. банками	900 500
Інвестиції для подальшого продажу (цінні папери на продаж)	125 874
Кредити, надані клієнтам	348 578
Нараховані витрати	145 005
Нараховані доходи	125 055
Резервні кошти	6 052
Субординований борг	28 569
Грошові кошти та їх еквіваленти	256 458

Завдання 2 (стереотипне) – 3 бали

Знайти помилки в бухгалтерських проведеннях і виправити їх.

1. Нараховано дивіденди для виплати акціонерам банку	Д 5040 К 5022
2. Проценти за іпотечним кредитом, наданим фізичній особі, визнано простроченими	Д 2218 К 2219
3. Нараховані проценти за виданим короткостроковим кредитом у поточну діяльність АТ "Самурай"	Д 6026 К 2078
4. Нараховані проценти за вкладом на вимогу фізичної особи	Д 7040 К 2628
5. АТ "Самурай" сплатило банку проценти за кредитом в поточну діяльність	Д 2600 К 2078
6. Проценти за довгостроковим вкладом фізичної особи спрямовані на збільшення вкладу	Д 2628 К 2620

Завдання 3 (діагностичне) – 4 бали

Заповнити таблицю, наведену нижче. Продемонструвати вплив операцій банку на фундаментальну облікову модель. Використати позначки "+" або "-" для позначення величин.

Господарські операції банку "Нептун"

Операція	Активи	Зобов'язання	Капітал
1. Банком продано власні акції для збільшення статутного капіталу на 1 000 000 грн			
2. Прийнято готівкою 10 000 грн на вклади до запитання фізичних осіб			
3. Одержано готівкою 1 000 грн комісійних за надані банком послуги			
4. За грошовим чеком АТ "Сатурн" видано 100 000 грн готівкою на виплату зарплати			
5. Банком понесено 5 000 грн витрат, які сплачено готівкою			
6. Виплачено готівкою строковий вклад фізичній особі в сумі 10 000 грн			

Завдання 4 (діагностичне) – 8 балів

ПАТ "Меркурій" протягом звітного періоду здійснені операції:

1. Прийнята готівка на короткостроковий вклад Іваненко М. П. – 2 000 грн.
  2. Клієнт філії ПАТ "Меркурій" Петренко О. В. перерахував кошти на довгостроковий депозит у головному банку – 5 000 грн.
  3. Нараховані витрати за строковими коштами фізичних осіб – 1 000 грн.
  4. Виданий розрахунковий чек Іваненко М. П. – 1 000 грн (списано з поточного рахунку 600 грн, внесено готівкою – 400 грн).
  5. Куплено через касу банку 1000 дол. США. за курсом 8,05 грн. за дол. (офіційний курс 8,25 грн за дол.)
  6. Відкрито довгостроковий депозит 50 000 грн. Інвестиційному фонду "Зростання", що є клієнтом нашого банку, і виплачено авансом 15 000 грн відсотків за цим депозитом
- Необхідно скласти бухгалтерські проводки.

Завдання 5 (евристичне) – 8 балів

ПАТ "Юпітер" здійснені операції:

1. Придбано акції на продаж, випущені іншим банком 1 000.
  2. Придбані облігації Державної позики на продаж (номінал – 10 000, дисконт – 100).
  3. Придбані облігації Державної позики в портфель до погашення (номінал – 20000, премія – 500).
  4. Нарахована амортизація премії за борговими цінними паперами в портфелі до погашення 250.
  5. Нарахована амортизація дисконту за борговими цінними паперами на продаж 50.
  6. Створений резерв під знецінення акцій на продаж 100.
- Необхідно скласти бухгалтерські проводки.

Критерії оцінювання колоквиуму за модулем 2

Визначення загальної оцінки за результатами колоквиуму здійснюється як сума оцінок за кожне завдання з врахуванням наступних критеріїв оцінювання:

Завдання 1 (має 1 бал).

1 бал	вирішення завдання у повному обсязі, без допущення помилок, за вірним алгоритмом, який демонструє знання фундаментальної облікової моделі
0,5 бали	вирішення завдання з незначною кількістю помилок, якщо недостатньо точно класифіковані статті активів, зобов'язань та капіталу банку

Якщо завдання не вирішено, оцінка не ставиться.

Завдання 2 (має 3 бали).

2 бали	вирішення завдання у повному обсязі, якщо правильно визначені помилки в бухгалтерських проведеннях і студент демонструє знання Плану рахунків, може бути технічна неточність
2 бали	вирішення завдання з однією незначною помилкою
1 бали	вирішення завдання з незначними неточностями, якщо більша частина проведень здійснена вірно
0,5 бали	вирішення завдання зі значною кількістю помилок

Якщо завдання не вирішено, оцінка не ставиться.

Завдання 3 (max 4 бали).

4 бали	вирішення завдання у повному обсязі, без допущення методологічних помилок, з чітким володінням понятійним апаратом та методами відображення операцій в фінансовому обліку, з демонстрацією впливу операцій на стан активів, зобов'язань та капіталу банку
3 бали	вирішення завдання концептуально правильно, якщо правильно визначений алгоритм розв'язання завдання, загальний підхід до вирішення завдання свідчить про добре володіння студентом матеріалом, є розуміння сутності банківських операцій та їх впливу на фундаментальну облікову модель, але допущені механічні чи незначні помилки
2 бали	вирішення завдання не в повному обсязі, з допущенням неточностей або нерозуміння сутності операцій та їх впливу на стан активів, зобов'язань та капіталу банку
1 бал	вирішення завдання зі значною кількістю помилок, коли більшість банківських операцій не відображено у термінах фундаментальної облікової моделі

Якщо студент не надав відповіді взагалі, завдання не оцінюється.

Завдання 4, 5.

Максимальна оцінка за виконання завдання складає 8 балів, за результатами двох завдань – 16 балів.

8 балів	завдання вирішено системно правильно. Продемонстровані знання вітчизняного та зарубіжного досвіду функціонування облікової системи, уміння самостійно використовувати нормативні джерела, інструктивні матеріали з фінансового обліку у банках. Усі бухгалтерські проведення мають бути складені вірно.
7 балів	концептуально правильне вирішення завдання, причому продемонстровані системні знання навчального матеріалу та вміння використовувати рахунки, що відповідають змісту операції, проте у деяких бухгалтерських проведеннях допущені незначні неточності
6 балів	при розв'язанні завдання мають місце частково помилкові аргументації щодо вибору рахунків бухгалтерського обліку
5 – 4 бали	завдання виконано без аргументації дій та наявності комплексного бачення складання проведення, припущені концептуальні помилки
3 – 2 бали	при виконанні завдання студент демонструє часткове вміння складання проведення, теоретичні знання, але без достатнього розуміння застосовує навчальний матеріал, План рахунків, і припускається суттєвих помилок
1 бал	при вирішенні завдання спостерігається неопанування значної частини програмного матеріалу, якщо студент не може правильно виконати завдання, стикається зі значними труднощами в процесі обліку банківських операцій

Якщо студент не надав відповіді взагалі, завдання не оцінюється.

Для виставлення залікових оцінок (залік диференційований) використовується розширена шкала підсумкового контролю. Оцінки за цією шкалою заносяться до відомостей обліку успішності, індивідуального навчального плану студента та іншої академічної документації. У документи про освіту та академічну документацію для мобільності студентів (додаток до диплому Європейського зразку) негативні оцінки не заносяться, оцінка "достатньо" (54 – 59 балів) замінюється на оцінку "задовільно" (60 балів). Оцінки за розширеною шкалою виставляються на підставі накопичувальної бальної шкали (табл. 8) та оцінки за національною шкалою (табл. 9).

Таблиця 8

Оцінки за розширеною шкалою

Проміжок за накопичувальною бальною шкалою	Оцінка за розширеною шкалою
90 – 100	відмінно
74 – 89	добре
60 – 73	задовільно
54 – 59	достатньо
1 – 53	незадовільно

Таблиця 9

Оцінки за національною шкалою

Сума балів	Оцінка за національною шкалою	
	екзамен	залік
90 – 100	відмінно	зараховано
82 – 89	добре	
74 – 81		
64 – 73	задовільно	
60 – 63		
35 – 59	незадовільно	не зараховано
1 – 34		

11. Рекомендована література

11.1. Основна

1. Кіндрацька Л. М. Фінансовий та управлінський облік в банках : підручник / Л. М. Кіндрацька. – К. : КНЕУ, 2008. – 816 с.
2. Коренева О.Г. Облік і аудит у банках : навч. посібн. / О. Г. Коренева, Н. Г. Слав'янська, Н. Г. Євченко та ін. ; за ред. О. Г. Кореневої, Н. Г. Слав'янської. – Суми : ВТД "Університетська книга", 2007. – 493 с.
3. Литвин Н. Б. Фінансовий облік у банку : підручник / Н. Б.Литвин. – К. : "Хай-Тек Прес", 2010. – 608 с.
4. Облік і аудит у банках : навч. посібн. / О. В. Васюренко, Л. В. Сердюк, О.М. Сидоренко та ін. ; за ред. О. В. Васюренка. – К. : Знання, 2006. – 595 с.
5. Сімаков К. І.Облік у банках : навч. посібн. / К. І. Сімаков, О. О. Каменська, А. Ю. Нікітіна. – Краматорськ : ДДМА, 2011. – 195 с.
6. Табачук Г. П. Фінансовий облік у банках : навч. посібн. / Г. П. Табачук, О. М. Сарахман, Т. М. Бречко. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 424 с.
7. Фінансовий облік у банках : навч. посібн. за заг. ред. А. М. Герасимовича. – К. : КНЕУ, 2010. – 550 с.
8. План рахунків бухгалтерського обліку банків України // затверджений постановою Правління НБУ від 17.06.2004 р. № 280 // [Електронний ресурс]. Документ [z0918-04](#), редакція від 02.07.2013 р., чинний; доступний з офіційного сайту Верховної ради України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0918-04>.

11.2. Додаткова

9. Ботвинкин В. М. Беседы о банковском учете / В. М. Ботвинкин. – 2-е изд., доп. и перераб. – Д. : АРТ-ПРЕСС, 2005. – 384 с.
10. Литвин Н. Б. Облік і аналіз зовнішньоекономічної діяльності комерційних банків : навч. посібн. / Н. Б. Литвин. – Тернопіль : Карт-бланш, 2003. – 362 с.
11. Облік і аудит у банках : підручник / А. М. Герасимович, Л. М. Кіндрацька, Т. В. Кривов'яз та ін. ; за ред. проф. А. М. Герасимовича. – К. : КНЕУ, 2005. – 536 с.

12. Спяк Г. І. Облік і аудит у банках : навч. посібн. / Г. І. Спяк, Т. І. Фаріон. – К. : Атіка, 2004. – 328 с.

13. Чмутова І. М. Фінансовий облік у банках : конспект лекцій / І. М. Чмутова. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2008. – 178 с.

14. Інструкція з бухгалтерського обліку кредитних, вкладних (депозитних) операцій та формування і використання резервів під кредитні ризики в банках України, затверджена Постановою Правління НБУ від 27.12.2007р. № 481 [Електронний ресурс]. Документ z0048-08, редакція від 05.04.2013 р., чинний; доступний з офіційного сайту Верховної ради України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0048-08>.

15. Інструкція з бухгалтерського обліку операцій в іноземній валюті та банківських металах у банках України, затверджена Постановою Правління НБУ від 17.11.2004 р. № 555 [Електронний ресурс]. Документ z1425-04, редакція від 10.10.2008 р., чинний; доступний з офіційного сайту Верховної ради України. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1425-04>.

16. Інструкція з бухгалтерського обліку операцій з готівковими коштами та банківськими металами в банках України затверджена Постановою Правління НБУ від 27.12.2007р. № 481 [Електронний ресурс]. Документ z1425-04, редакція від 10.10.2008 р., чинний; доступний з офіційного сайту Верховної ради України. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1425-04>.

17. Інструкція з бухгалтерського обліку операцій з цінними паперами в банках України, затверджена Постановою Правління НБУ від 03.10.2005 р. № 358 [Електронний ресурс]. Документ z1265-05, редакція від 24.12.2010 р., чинний; доступний з офіційного сайту Верховної ради України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1265-05>.

18. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті, затверджена Постановою Правління НБУ від 21.01.2004 р. № 22; зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. Документ z0377-04, редакція від 04.12.2006 р. на підставі z1218-06, чинний; доступний з офіційного сайту Верховної ради України. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.

19. Інструкція про касові операції в банках України, затверджена Постановою Правління НБУ від 14.08.2003 р. № 337; зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. Документ z8375-04, редакція від

02.04.2007 р., чинний; доступний з офіційного сайту Верховної ради України. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.

20. Інструкція про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземній валютах, затверджена Постановою Правління НБУ від 12.11.2003 р. № 492; зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. Документ z1172-03, редакція від 02.02.2008 р. на підставі z0042-08, чинний; доступний з офіційного сайту Верховної ради України. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.

21. Інструкція про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України, затверджена Постановою Правління НБУ від 24.10.2011 р. № 373 [Електронний ресурс]. Документ z1288-11, редакція від 12.02.2013 р., чинний; доступний з офіційного сайту Верховної ради України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1288-11>.

22. Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями, затверджене Постановою Правління НБУ від 25.01.2012 р. № 23 [Електронний ресурс]. Документ z0231-12, редакція від 02.08.2013 р., чинний; доступний з офіційного сайту Верховної ради України. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0231-12>.

11.3. Ресурси мережі Інтернет

23. Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

24. Офіційний сайт Національного банку України. – Режим доступу : www.bank.gov.ua.

25. ЛигаБизнесИнформ. – Режим доступу : www.liga.net.

26. Нормативные акты Украины²³ [Электронный ресурс]. – Режим доступу : www.nau.kiev.ua.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Робоча програма
навчальної дисципліни
"ФІНАНСОВИЙ ОБЛІК У БАНКАХ"
для студентів напряму підготовки 6.030508
"Фінанси і кредит" спеціалізації "Банківська справа"
всіх форм навчання

Укладачі: **Колодізєв Олег Миколайович**
Чмутова Ірина Миколаївна
Азізова Катерина Михайлівна

Відповідальний за випуск **Колодізєв О. М.**

Редактор **Бутенко В. О.**

Коректор **Бутенко В. О.**

План 2014 р. Поз. № 35 ЕВ. Обсяг 45 стор.

Видавець і виготівник – видавництво ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, пр. Леніна, 9а

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи
Дк № 481 від 13.06.2001 р.*